

๑.๐๖ งานสอยกระทางสายกาบกล้วยเมืองแม่กลอง

เมื่อก่อนนั้น เมืองแม่กลอง หรือจังหวัดสมุทรสงครามเคยมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ งานสอยกระทางสายกาบกล้วยในลำน้ำแม่กลอง ต่อมาทางหายไปและไม่ได้จัดให้มีขึ้นเป็นเวลานานกว่า ๔๐ ปีโดยไม่ทราบสาเหตุ บ้างก็ว่ามาจากภาวะเศรษฐกิจและการคมนาคมสะดวกขึ้น บ้างก็ว่าคนรุ่นใหม่เอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้และขาดคนสนับสนุน

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ายินดีว่าเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นาย **อนุวัฒน์ เมธีวิบูลวุฒิ** พ่อเมืองแม่กลองได้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ที่แฝงนัยสำคัญแห่งความประหยัด เรียบง่าย แต่ต้องให้พอดีและสมดุล จึงได้ฟื้นฟูประเพณีสอยกระทางสายกาบกล้วยเมืองแม่กลองขึ้นมาใหม่ โดยเน้นแนวคิดความประหยัด เรียบง่าย พอดี และสมดุล ประหยัด คือการใช้ต้นกล้วยที่มีในท้องถิ่น เรียบง่าย คือไม่ต้องตกแต่งอะไรมากมาย ใช้แต่เพียงกาบกล้วย พอดี คือกาบกล้วยต้องมีขนาดพอดี จึงจะใช้ประโยชน์คือล่อนน้ำได้ และสมดุล คือการปักทุปที่ทุปด้วยน้ำมันยางต้องปักตรงกลางกาบกล้วย

จากการบอกเล่าของคุณลุงประเทือง เปลี่ยนดวง วัย ๗๐ ปี ชาวบ้านตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที เล่าว่า **พระครูสมุทรจินดา** หรือ หลวงพ่อแช่ม วัดจินตาวังนาราม ได้ส่งเสริมประเพณีสอยกระทางสาย โดยชาวบ้านจะรวมตัวกันใช้เรือมาดลาใหญ่ทอดสมอหน้าวัดริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ในเรือจะมีกระทางกาบกล้วยยาวประมาณ ๑ ฟุต ใช้มีด ปาดหัวท้ายและปาดกาบทั้งสองด้านให้เสมอกัน หางกระทางแล้วใช้ทุปที่ทุบน้ำมันยางตากแดดจนแห้งสนิทปักตรงกลางกาบกล้วย ให้ก้านทุปทะลุกาบกล้วยลงไปประมาณ ๑-๒ นิ้ว เพื่อบังคับทิศทางกาบกล้วยให้ตรง ในเรือจะบรรจุกระทางประมาณ ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ ใบ นอกจากนี้ยังมีเรืออีกลำหนึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัด เมื่อถึงเวลาจะใช้คนข้างละไม่ต่ำกว่า ๕-๑๐ คน แบ่งหน้าที่กันทำ เช่น คนล่อน คนจุดทุปปักทุป คนปล่อยกระทาง ทั้งห่างกันเป็นระยะ ๆ ประมาณ ๑ คอก ๑ เมตร จะเป็นกระทางสายที่สวยงามด้วยแสงไฟจากทุป สว่างไสวไปทั่วลำน้ำแม่กลองเลยทีเดียว

ขั้นตอนสำคัญคือการทำทุป ถ้าใช้ทุปที่จุดบูชาพระธรรมดา

จะให้แสงสว่างน้อยและคงอยู่ไม่นาน จะต้องนำธูปเหล่านี้นำมาขบน้ำมัน
ยาง แล้วนำไปตากแดด พอครบหนึ่งวันค่อยกลับธูปไปมาจนแห้ง ใช้
เวลาประมาณ ๓-๗ วัน จากนั้นลองนำไปจุดเพื่อหาข้อบกพร่อง ธูปจะ
ลุกช้า ๆ ให้ความสว่างไสวไปทั่ว มองดูเวลากลางคืนสวยงามมาก

พอถึงวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ น้ำในแม่น้ำแม่กลอง
เต็มตลิ่ง หนุม ๆ สาว ๆ ก็จะเตรียมแต่งตัวนั่งห้อยอย่างงดงาม บ้างก็
ชนากบกล้วยลงเรือพาย บ้างก็ชนากบกล้วยไปไว้ที่หน้าริมฝั่งแม่น้ำ
แม่กลอง บ้านเพื่อน หรือบ้านญาติ พวกหนุม ๆ ที่รักสนุกก็จะนำกลอง
ใบเล็ก ผิง กรับ หรืออุปกรณ์เท่าที่จะหาได้ ตีเป็นจังหวะดนตรี ร้องรำ
ทำเพลงกันในเรือ

ปัจจุบันการทำกระตังน้ำและกระตังสายของเมืองแม่กลอง
ประกอบด้วยกบกล้วยน้ำว่าขนาดความยาวประมาณ ๘-๑๐ นิ้ว จำนวน
๑,๐๐๐ กระตัง ถ้าเป็นกระตังน้ำจะใช้หอยกบกล้วยหนาประมาณ ๕ นิ้ว
นำธูปอย่างดีขบน้ำมันยาง แล้วทิ้งไว้ให้แห้งสนิท ประมาณ ๓ ครั้ง หรือ
๓ แดด จากนั้นปักธูปจำนวน ๑ ดอกตรงกลางหอยกบกล้วย แล้วจุดไฟ
กลอสวยกระตังเป็นระยะ ๆ ห่างกันประมาณ ๕๐-๗๐ เซนติเมตร ซึ่ง
อาจจะต้องใช้คนปล่อยจำนวน ๓-๕ คนตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดงานลอยกระทงในปีนี้ ซึ่งตรงกับวันที่ ๕
พฤศจิกายน จังหวัดสมุทรสงครามจะจัดงานลอยกระทงสายกบกล้วย
เมืองแม่กลองขึ้น บริเวณอุทยาน ร. ๒ โดยมีกิจกรรมที่น่าสนใจ คือ
วัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การแสดงดนตรี ฟันกระบอง เพลงเรือ การ
ประกวดกระทงสวยงาม และการประกวดนางนพมาศ

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ยังมีการลอยกระทงกันอีกทุกภาคทั่ว
ประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือเพื่อบูชารอยพระพุทธรูปที่
ทรงประทับไว้ริมฝั่งแม่น้ำนันทบุรี ณ ชมพูทวีป เพื่อบูชาและขอขมา
พระแม่คงคา เทพธิดาแห่งท้องน้ำ และเพื่อบูชาพระอุปคุตอรหันต์ ซึ่ง
จำพรรษาอยู่ที่สะดือทะเล ฯลฯ ตัวอย่างเช่น งานลอยกระทงเผาเทียน
เล่นไฟ จังหวัดสุโขทัย งานลอยกระทงสาย จังหวัดตาก และงาน
เทศกาลยี่เป็ง จังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ

ข้อมูลการเขียน

๑. ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จังหวัดสมุทรสงคราม
๒. นายสำราญ ตันเรืองศรี นายอำเภออัมพวา